



Rapport

Klacht

Verzoekster, een asielzoekster uit Somalië, klaagt over de wijze waarop de contactambtenaar van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) op 20 december 2007 bij haar het nader gehoor heeft afgenomen. Met name klaagt verzoekster erover dat deze ambtenaar vooringenomen was en haar onvoldoende ruimte liet om haar asielverhaal volledig te vertellen.

Ook klaagt verzoekster erover dat de IND in de klachtbehandeling de klacht over de vooringenomenheid van de contactambtenaar niet heeft behandeld.

Beoordeling

I. Bevindingen

1. Verzoekster diende op 24 september 2007 in het Asielzoekerscentrum in Ter Apel een asielaanvraag in. Tijdens het eerste gehoor op 25 september 2007 liet verzoekster de IND weten dat zij afkomstig is uit het dorp L. in Zuid-Somalië. De volgende dag, op 26 september 2007, onderwierp de IND verzoekster aan een taalanalyse. In het hiervan opgestelde rapport werd de Somalische herkomst van verzoekster niet in twijfel getrokken maar kwam de IND wel tot de conclusie dat zij "eenduidig niet het Somalisch spreekt zoals dat gangbaar is in Zuid-Somalië".
2. De IND nam op 20 december 2007 een nader gehoor af. Bij dit gehoor was geen (rechts)hulpverlener aanwezig. Uit het verslag van het gehoor blijkt dat de contactambtenaar verzoekster verschillende malen heeft geconfronteerd met de bevindingen van de taalanalyse (zie Achtergrond, onder 1).
3. Op 18 januari 2008 liet de gemachtigde de IND in de correcties en aanvullingen op het nader gehoor onder meer weten dat verzoekster het nader gehoor als intimiderend had ervaren en de indruk had dat haar (asiel)relaas niet serieus was genomen.
4. Eveneens op 18 januari 2008 diende de gemachtigde een klacht in bij de IND. Namens verzoekster klaagde de gemachtigde erover dat de contactambtenaar tijdens het nader gehoor enkele malen expliciet aan verzoekster had laten weten dat de IND, gezien de bevindingen van de taalanalyse, geen geloof hechtte aan haar asielrelaas. De gemachtigde was van mening dat de contactambtenaar ten opzichte van haar cliënte vooringenomen was en haar hierdoor had belemmerd in het "volut uit de doeken doen" van haar asielrelaas. De gemachtigde verzocht de IND van verzoekster een nieuw nader gehoor af te nemen.
5. In reactie op de klacht liet de IND bij brief van 26 maart 2008, namens de staatssecretaris van Justitie, weten de klacht kennelijk ongegrond te achten. De IND

verwees hiervoor naar artikel 31 van de Vreemdelingenwet waarin is bepaald dat de bewijslast ten aanzien van de geloofwaardigheid van het (asiel)relaas bij de persoon van de asielzoeker ligt. Daarnaast deelde de IND het volgende aan de gemachtigde mee:

"Nu het herkomstonderzoek heeft uitgewezen dat uw cliënt niet afkomstig is uit Zuid-Somalië, haar relaas ziet op problemen die zich in dat gebied zouden hebben voorgedaan en zij persisteert in haar verklaringen met betrekking tot haar herkomst, is het bestuursorgaan niet gehouden verder nader onderzoek in te stellen naar haar verklaringen. De medewerker van het bestuursorgaan heeft, door het niet nog verder door te vragen, niet klachtwaardig gehandeld. Bovendien is het aan de medewerker van het bestuursorgaan om te bepalen welke vragen er gesteld moeten worden."

6. Met betrekking tot de confrontatie met de uitkomst van de taalanalyse deelde de IND tevens het volgende mee:

"De omstandigheid dat uw cliënte het als storend heeft ervaren dat mijn collega haar tot zevenmaal toe heeft geconfronteerd met de uitkomst van de taalanalyse is vervelend te noemen en mijn collega heeft hiervoor reeds zijn excuses aangeboden. Ik wil hier echter nog wel bij vermelden dat ik wel begrip heb voor het handelen van de heer (...) in deze. De vaststelling van de herkomst is een zeer belangrijk punt in de asielprocedure waarvan het belang volgens mijn collega niet geheel duidelijk leek te zijn bij uw cliënt. Dat is de enige reden waarom de heer (...) tot zevenmaal toe heeft getracht uw cliënt het belang hiervan te doen inzien."

7. Verzoekster kon zich niet verenigen met de afhandeling door de IND van haar klacht en diende via haar gemachtigde op 28 mei 2008 een verzoekschrift in bij de Nationale ombudsman. Verzoekster beklagt zich hierin over de gang van zaken tijdens het nader gehoor en over het feit dat de IND haar klacht over de vooringenomenheid van de contactambtenaar niet heeft behandeld. De Nationale ombudsman startte hierop op 25 juni 2008 een schriftelijk onderzoek.

8. In reactie hierop liet de staatssecretaris van Justitie bij brief van 11 september 2008 aan de Nationale ombudsman weten dat zij de klacht op alle onderdelen ongegrond achtte. De staatssecretaris was van mening dat verzoekster tijdens het nader gehoor voldoende ruimte was geboden haar asielrelaas naar voren te brengen. De staatssecretaris erkende dat de contactambtenaar nadrukkelijk de uitkomst van de taalanalyse onder de aandacht van verzoekster had gebracht. Hierbij was er volgens de staatssecretaris geen sprake geweest van vooringenomenheid, maar had de contactambtenaar getracht verzoekster het belang van de uitkomst van dit herkomstonderzoek te doen inzien. De staatssecretaris liet voorts nog weten dat de contactambtenaar zich reeds had geëxcuseerd voor het feit dat verzoekster dit anders had ervaren.

II. Beoordeling

9. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Dit beginsel brengt met zich mee dat aan de asielzoeker tijdens het nader gehoor wordt gemeld wat de resultaten zijn van eerder verricht onderzoek en de gevolgen daarvan en daarnaast voldoende waarborgen worden geboden om het asielrelaas uit de doeken te doen.

10. Het nader gehoor in de asielprocedure is geregeld in hoofdstuk C13 van de Vreemdelingencirculaire. Hierin is ook het belang gewaarborgd van een goede, wederzijdse communicatie tussen de vreemdeling en degene die hem hoort. Het nader gehoor richt zich met name op de beweegredenen van vertrek uit het land van herkomst. Tijdens het nader gehoor kan tevens worden ingegaan op resultaten van eerder verricht onderzoek.

11. Het feit dat de contactambtenaar verzoekster aan het begin van het nader gehoor heeft geconfronteerd met de resultaten van de taalanalyse en met de mate waarin die resultaten voor de IND een rol zou spelen bij de beoordeling van haar asielverzoek is correct. De contactambtenaar had het daar echter bij moeten laten en verzoekster vervolgens de ruimte moeten bieden om ongestoord de beweegredenen van haar vertrek uit het land van herkomst toe te lichten. Hij kwam tijdens het nader gehoor meermalen terug op de resultaten van de taalanalyse. Dit heeft het verloop van het nader gehoor in hoge mate bepaald. Ook als hij daarmee beoogde om verzoekster het belang van het resultaat van de taalanalyse te doen inzien, dan nog is het reëel te veronderstellen dat door zijn houding een sfeer ontstond waarin verzoekster zich geremd of geblokkeerd voelde. Hierbij komt dat de contactambtenaar het ook zelf gerechtvaardigd achtte geen verdere vragen te stellen zolang verzoekster persisteerde in haar verklaringen over haar herkomst. Ook daaruit blijkt dat hij verzoekster onvoldoende ruimte heeft gelaten om haar asielverhaal volledig te vertellen.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

12. Het motiveringsvereiste houdt in dat het handelen van bestuursorganen feitelijk en logisch wordt gedragen door een kenbare motivering. Dit houdt in dat indien het bestuursorgaan voor een bepaalde situatie excuses aanbiedt aan de burger, dit bestuursorgaan vervolgens ook enige mate van welwillendheid toont ten opzichte van deze burger. Met het maken van excuses erkent het bestuursorgaan immers dat aan die burger, in mindere of meerdere mate, tekort is gedaan. Excuses van de overheid dienen er op gericht te zijn het vertrouwen te herwinnen van de burger die zich door die overheid tekort gedaan voelt.

13. Verzoekster klaagt erover dat de IND in de klachtbehandeling de klacht over de vooringenomenheid van de contactambtenaar niet heeft behandeld. In de (klachtbehandelings)brief van 26 maart 2008 schreef de IND dat de contactambtenaar zich heeft geëxcuseerd voor het feit dat verzoekster het als storend had ervaren dat hij haar

tijdens het nader gehoor nadrukkelijk heeft geconfronteerd met de uitkomst van de taalanalyse. Voorts schreef de IND dat de contactambtenaar met deze confrontatie slechts had beoogd verzoekster het belang van de uitkomst van taalanalyse te doen inzien. Refererend hieraan is de staatssecretaris van Justitie, in haar reactie van 11 september 2008, van mening dat de IND destijds wél inhoudelijk is ingegaan op klacht over de vooringenomenheid van de contactambtenaar.

14. De excuses van de contactambtenaar hadden echter geen betrekking op zijn houding of gedrag maar op verzoeksters perceptie hiervan. Strikt genomen excuseerde de contactambtenaar zich dus feitelijk voor een gedraging van verzoekster. Hiermee is niet daadwerkelijk ingegaan op de klacht over de vooringenomen houding van de contactambtenaar of een poging gedaan om vertrouwen te herwinnen.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van IND is gegrond ten aanzien van:

- de wijze waarop de contactambtenaar het nader gehoor heeft afgenomen wegens schending van het beginsel van fair play;
- het in de klachtafhandelingsbrief niet ingaan op de klacht over de vooringenomen houding van de contactambtenaar wegens schending van het motiveringsvereiste.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft de staatssecretaris van Justitie in overweging om van verzoekster een nieuw nader gehoor of een aanvullend gehoor af te nemen.

Onderzoek

Op 28 mei 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw D., ingediend door mevrouw mr. Y.E. Verkouter, advocaat te Den Bosch, met een klacht over een gedraging van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND).

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de staatssecretaris van Justitie, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de staatssecretaris van Justitie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. Noch verzoeker noch de staatssecretaris van Justitie gaf binnen de gestelde termijn een reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

nader gehoor van de IND van 20 december 2007;

correcties en aanvullingen van verzoeksters advocaat van 18 januari 2008;

klachtbrief van verzoeksters advocaat van 18 januari 2008;

reactie van de IND van 26 maart 2008;

verzoekschrift van verzoeksters advocaat van 28 mei 2008;

reactie staatssecretaris van Justitie op het schriftelijk onderzoek van 11 september 2008.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Citaten uit het nader gehoor van de IND van 20 december 2007 die betrekking hebben op de bevindingen van de taalanalyse van verzoekster

"2.2.1. Herkomstonderzoek

(...)

Tijdens het eerste gehoor heeft u verklaard dat u afkomstig bent uit L., in Somalië. Naar aanleiding van deze verklaring heeft de IND een herkomstonderzoek uitgevoerd, door middel van een taalanalyse. Dit onderzoek toont aan dat u eenduidig niet bent te herleiden tot de spraak- en cultuurgemeenschap binnen Zuid-Somalië. Met andere woorden, u bent niet afkomstig uit het gebied waarvan u stelt dat u daar vandaan komt. Wat is hierop uw reactie?

Ik ben in L. geboren. Ik ben daar getogen. Ik ben daar getrouwd. De taal die ik spreek is Somalisch. Ik spreek mijn eigen taal. De taal die ik altijd heb gesproken en gewend ben om te spreken.

Dat is ook waar het om gaat. U heeft verklaard uw hele leven in L. te hebben gewoond. L. ligt in Zuid-Somalië. U spreekt niet het Somalisch wat gangbaar is in Zuid-Somalië, maar het Somalisch wat in Noord-Somalië gangbaar is. Wat is hierop uw reactie?

Ten eerste. Iedereen in Somalië spreekt Somalisch. Ten tweede, daar waar ik woon spreekt men het Somalisch wat ik ook spreek.

Dat iedereen in Somalië Somalisch spreekt dat zou heel goed kunnen. Er bestaat alleen verschil in spraak tussen Zuid-Somalië en Noord-Somalië. Volgens uw verklaring bent u geboren en getogen in L.. L. is een dorp in Zuid-Somalië. Volgens de taalanalyse spreekt u echter niet het Somalisch wat gangbaar is in Zuid-Somalië. Blijft u bij uw verklaring dat u afkomstig bent uit L. en nooit ergens anders heeft gewoond of heeft verbleven?

Ik spreek de taal van de mensen uit L. en geen andere taal.

Blijft u bij uw verklaring dat u bent geboren in L. en dat u daar uw hele leven tot aan uw vertrek heeft gewoond en verbleven?

Inderdaad. Ik blijf bij mijn verklaring. Bovendien vertel ik u dat ik de taal spreek die ik altijd heb gesproken en dat dit de taal is die in L. wordt gesproken.

Heeft u nimmer ergens anders in Somalië gewoond of verbleven?

Nee. Ik kom uit L. en ben daar getogen.

(...)

4. Nadere vragen

(...)

4.2. Verdere vragen

(...)

Ik wijs u nogmaals op het volgende. U heeft verklaard te zijn geboren in L. en dat u daar uw hele leven heeft gewoond. L. is gelegen in Zuid-Somalië. Uit de taalanalyse is naar voren gekomen dat u niet bent te herleiden tot de spraakgemeenschap binnen Zuid-Somalië. Dit betekent dat wij u niet geloven in uw verklaringen dat u afkomstig bent uit L. en dat wij geen geloof hechten aan uw verklaringen met betrekking tot uw problemen. Wat is hierop uw reactie?

Ik kan alleen maar zeggen dat ik daar daadwerkelijk vandaan kom en dat het niet leuk is dat u tegen mij zegt dat ik daar niet vandaan kom.

Aan de hand van het resultaat van de taalanalyse bent u niet afkomstig uit het gebied waar u stelt vandaan te komen en waar u stelt problemen te hebben gehad. Wat is hierop uw reactie?

Dan zeg ik u dat de mensen die beweren dat ik daar niet vandaan kom een grove fout hebben gemaakt.

Blijft u bij uw verklaring dat u uw hele leven in L. heeft gewoond en dat al uw problemen zich in L. hebben voorgedaan?

Ja. Ik heb altijd in L. gewoond en spreek mijn moedertaal.

Begrijpt u dat indien wij niet geloofwaardig achten dat u uit het gebied komt waar u stelt vandaan te komen, wij evenmin geloofwaardig achten dat de door u opgegeven problemen kunnen hebben plaatsgehad in het betreffende gebied?

Bedoelt u dat ik niet als iemand uit L. spreek?

Uit de taalanalyse is naar voren gekomen dat u eenduidig niet te herleiden bent tot de spraakgemeenschap binnen Zuid-Somalië. Begrijpt u dat indien wij niet geloofwaardig achten dat u uit het gebied komt waar u stelt vandaan te komen, wij evenmin geloofwaardig achten dat de door u opgegeven problemen kunnen hebben plaatsgehad in het betreffende gebied?

Ik begrijp dat u dit op uw manier bekijkt. Ik zeg alsnog dat dit fout is. Ik ben daar geboren en getogen en spreek de taal van die plaats. Iedereen die daar woont spreekt Somalisch en ik spreek dit ook. Ik denk dat iemand niet de waarheid vertelt en een fout heeft gemaakt.

Heb ik u op een correcte wijze uitgelegd waarom het voor ons ongeloofwaardig is dat u uit L. komt en dat u uw hele leven tot aan uw vertrek in augustus 2007 in L. heeft gewoond en heeft verbleven?

Ja. Ik begrijp dat u dat denkt, alleen u denkt fout.

Blijft u bij uw verklaring afkomstig te zijn uit L. en dat u nooit ergens anders heeft gewoond of heeft verbleven?

Ja. Dat klopt. Ik heb nooit ergens anders gewoond.

Heeft u misschien ooit in een ander gebied in Somalië gewoond of verbleven?

Nee. Nooit. Ik ben geboren in L. en heb alleen maar daar gewoond.

Heb ik u op een correcte wijze te woord gestaan en uitgelegd dat het op dit moment niet geloofwaardig is dat u uit L. afkomstig bent en dat u daar uw hele leven heeft gewoond?

Ja."